

6. Павлюк Л. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація / Людмила Павлюк. – Л.: ПАІС, 2007. – 165 с.
7. Пеллагеша Н. Україна у смислових війнах постмодернізму: трансформація національної ідентичності в умовах глобалізації / Наталя Пеллагеша. – К: Нац. ін-т стратегіч. досл., 2008. – 288 с.
8. Різун В.В. Теорія масової комунікації / Володимир Володимирович Різун. – К.: ВЦ «Просвіта», 2008. – 260с.
9. Рябчук С. Порозуміння без перекладу / Світлана Рябчук // Кіно-театр.–2014.–№4. – С.10.
10. Чужинова І. Мистецтво протидії / Ірина Чужинова // Укр.театр. – 2014. – №3. – С. 24-27.

LITERATURA

1. Balme, K. (2008). Vstup do teatroznavstva. Lviv: LNLТ Klasyka. 270 s. (in Ukraine).
2. Bruchovetska, L.I. (2014). Vystava «Son» u Kyjivskomu TUGU. *Kino-teatr*. № 4. S.8. (in Ukraine).
3. Grabovych, D. (2000). Shevcenko, jakogo ne znajemo.K.:Krytyka. 197 s. (in Ukraine).
4. Kozak, B. (2014)/ Shevchenkiv imperatyv. *Kino-teatr*. № 3. S.27. (in Ukraine).
5. Konzept (2007). *Literaturoznavcha enzyklopedija*: u 2 t. K.: Akademija. 607 s. (in Ukraine).
6. Pavljuk, L.S. (2007). Ritoryka, ideologija, persuazyvna komynikacija. Lviv: Pais. 165 s. (in Ukraine).
7. Pelagesha, N. (2008). Ukraina v smyslovuch vijnach postmoderny: transformacija nacionalnoji identychnosti v ymovach globalizaciji. K.: in-t strat. dosl. 288 s. (in Ukraine).
8. Rizun, V.V. (2008). Teorija masovoji komynikaciji. K.: Prosvita. 260 s. (in Ukraine).
9. Rjabchyk, S. (2014). Porozuminnja bez perekladu. *Kino-teatr*. № 4. S.10. (in Ukraine).
10. Chushynova, I. (2014). Mystectvo protydiji. *Ukrainskyj teatr*. № 3. S.24. (in Ukraine).

УДК 61:070

МЕДИЧНА ЖУРНАЛІСТИКА В КОНТЕКСТІ НАУКОВОЇ

Світлана Козиряцька
(Запоріжжя, Україна)

У статті наголошено на доцільності виокремлення медичної журналістики як особливого виду наукової, охарактеризовано її особливості, зроблено акцент на труднощах, що виникають під час підготовки матеріалів медичного спрямування.

Ключові слова: медична журналістика, наукова журналістика, соціальна журналістика, публіцистичні жанри, охорона здоров'я.

В статье отмечено целесообразность выделения медицинской журналистики как особого вида научной, охарактеризованы ее особенности, сделан акцент на трудностях, возникающих при подготовке материалов медицинского направления.

Ключевые слова: медицинская журналистика, научная журналистика, социальная журналистика, публицистические жанры, здравоохранение.

The article stresses the advisability of separation of medical journalism as a special kind of research, describes its features, emphasizes the difficulties in preparing materials in medical sphere.

Key words: medical journalism, scientific journalism, social journalism, journalistic genres, healthcare.

Актуальність дослідження. З розвитком медицини, популярністю її певних напрямів, а також у зв'язку з появою нових хвороб та значним «молодшанням» існуючих, збільшенням небезпеки для здоров'я населення через погіршення екологічних умов проживання виникає неабиякий інтерес до цієї сфери. Медична тематика стає популярною не лише в традиційних виданнях, але й в Інтернеті, тому коло потенційних читачів значно розширюється. При цьому, щоб отримати інформацію медичного характеру, не обов'язково належати до цільової аудиторії медичних видань і завідомо шукати їх у мережі, тут можна бути випадковим відвідувачем сайту, адже можливості системи дають змогу бачити «інтригуючі» або «сенсаційні» заголовки зі сфери медицини, які «впливають» на відкритій сторінці з необхідною публікацією (хоча тематично можуть бути ніяк з нею не пов'язані), та переходити за запропонованим гіперпосиланням з метою ознайомлення з матеріалом. Відтак, з огляду на засилля медичної інформації у різних видах видань: спеціалізовані й масові; традиційні й мережеві – виникає питання професіоналізму таких матеріалів, особливо зважаючи на специфічність медичної сфери, тому вбачаємо необхідним вивчення особливостей та проблем медичної журналістики.

Однак перш ніж почати розгляд питання, слід визначитися з тим, до якої сфери – наукової чи соціальної – більше тяжіє

медична журналістика. Загалом відзначимо, що проблему тематичної спеціалізації в журналістиці порушували вже неодноразово. Більше того, побутувала навіть думка про те, що, сучасний репортер «має бути універсальним комунікатором», тобто достатньо лише його вміння виконувати посередницьку роль між подією, фактом або явищем та аудиторією (отримання інформації – її опрацювання – ретрансляція на аудиторію) [Недопитанський 2006]. Однак з цією думкою погодитися не можемо, оскільки підготовка журналістських матеріалів за більшістю сфер сучасного життя (як-то медицина, економіка, юриспруденція тощо) передбачає опрацювання специфічної вузькогалузевої інформації, часто перевантаженої науковими термінами, та її «переказ» доступнішою мовою (але не на шкоду її точності й достовірності) і в такій формі, щоб пересічний споживач засобів масової інформації міг її зрозуміти. Відтак, журналіст, аби підготувати якісний матеріал, має, так би мовити, «спеціалізуватися» у певній сфері.

Принагідно зауважимо, що в україномовному розділі мережевої енциклопедії «Вікіпедія» у статті «Журналістика» за тематичною спеціалізацією наукову, соціальну й медичну журналістику виділяють окремо [Вікіпедія]. При цьому російський та український варіанти статті дещо різняться: з вищеназваних видів журналістики в російському варіанті названо лише наукову, однак натомість вона включає інші види, яких не містить українська стаття. Загалом у цьому немає нічого дивного, адже така типологія журналістики є до певної міри умовною. У соціальній журналістиці, як правило, виділяють такі основні теми: проблеми незахищених верств населення; проблеми молоді (алкоголізм, наркоманія, СНІД), криміналізація суспільства та підліткова злочинність; екологічна та природоохоронна діяльність; пропаганда здорового способу життя; теми морального виховання та екології особистості; соціально-трудові відносини й економічна політика. Таким чином, медична журналістика є дотичною до соціальної сфери в плані популяризації загальнонаціональних профілактичних програм, що сприяють збереженню здоров'я населення, а також висвітлення проблем деяких хвороб, як-то СНІДУ, ВІЛ-інфекцій тощо. Однак, на нашу думку, вона все ж таки є ближчою до наукової журналістики, оскільки передбачає підготовку матеріалів на наукові теми «переклад» наукового

дослідження з наукової мови на звичайну без спотворення сенсу. Точніше, медична журналістика – це особливий вид наукової журналістики. На сьогодні вона залишається недостатньо вивченою сферою наукового знання, хоча деякі дослідники зверталися до цієї проблеми. Так, про одностороннє й не завжди об'єктивне висвітлення медичної проблематики говорили Ю. Хрустальов, В. Жирнов, Б. Нувахов. На психологічні причини виходу друком подібних публікацій указували В. Деларю й А. Мартиросян [Деларю. 2004: 5–59]; проблеми випадкових непрофесійних публікацій у сфері медицини розглядав І. Нікберг [Нікберг 2012]; певну оцінку опублікованих матеріалів медичного спрямування та комплементарний аналіз висвітлення проблем охорони здоров'я знаходимо у праці «Медична журналістика» Н. Меджидової (редактор додатка «Здоров'я» газети «Зеркало» (Азербайджан)) [Меджидова 2005]. Російська дослідниця А. Боневоленська спробувала виділити функції медичної журналістики, основуєчись на функціях журналістики в цілому [Боневоленська 2004: 22-27]. Однак в Україні до вивчення проблем медичної журналістики науковці майже не зверталися.

Отже, актуальність теми зумовлена тим, що цей вид журналістики й до сьогодні залишається недостатньо вивченою сферою наукового знання як в плані її історії, так і з погляду сучасного стану.

Мета статті – розглянути особливості сучасної медичної журналістики та висвітлити труднощі, що виникають під час підготовки матеріалів медичного спрямування.

Результати. Як відомо, основоположними принципами будь-якої журналістики, і медичної в тому числі, мають стати об'єктивність і прагнення до багатостороннього висвітлення теми, соціальна відповідальність, професіоналізм. Однак через специфіку медичної сфери журналісти, які пишуть на цю тематику, керуються ними не завжди. Розглянувши провідні риси цього виду журналістики, можна паралельно виокремити труднощі, з якими часто стикаються автори публікацій.

Спираючись на погляди Н. Меджидової, виділимо та охарактеризуємо особливості медичної журналістики, які є типовими і для України, і для Азербайджану, і для Росії:

1) труднощі висвітлення медичних тем через їх невизначеність (так звана «журналістика невизначеності»)

[Меджидова 2005: 16]. Тут важко не погодитись з практиком. Наприклад: з'являється новий штам грипу, однак його етіологія, а також наслідки ще до кінця не вивчені, але при цьому журналісту необхідно поінформувати громадськість і надати максимум з мінімуму інформації. Відтак, йому доводиться працювати в умовах, коли немає потрібних матеріалів ні в науковій літературі, ні в інших публікаціях з подібної тематики, ні в офіційних даних медичних установ; навіть експерти (лікарі) в подібних умовах не завжди можуть надати йому вичерпні консультації з цієї проблеми;

2) складність та багатогранність медичних матеріалів [Меджидова 2005: 21]. У медичній журналістиці присутні багато зацікавлених сторін, а відповідно, стільки ж існує поглядів щодо певного питання, тому перед журналістом стоїть надскладне завдання – збалансувати думки всіх учасників комунікації. Тут можна зіткнутися з тим, що деякі експерти можуть мати упереджене ставлення до проблеми або бути зацікавленими в чомусь, тому журналісти часто вдаються до кількісного підходу і подають у статті різні точки зору на проблему. Крім того, зважаючи на те, що медична тема об'єднує різноманітні наукові, технічні й економічні аспекти проблеми, варто пам'ятати, так би мовити, про межі компетенції експертів;

3) необхідність роботи з науковою інформацією: як самостійно (для висвітлення певного питання), так і під час інтерв'ю, адже лікарі-експерти часто говорять мовою науки, яка переважана специфічними термінами і є незрозумілою для пересічних читачів [Меджидова 2005: 27]. Тобто завданням журналіста є «переклад» такої інформації на мову, зрозумілу для загалу. Отже, журналісти в таких випадках є своєрідними медіаторами – посередниками між світом науки та широкими верствами населення. Щоб інформація дійшла до цільової аудиторії, вона має бути доступною і чітко сформульованою, а відтак, викладати її необхідно в максимально популярній формі. І хоча критеріями висвітлення новин є лаконічність і конкретність, у сфері медицини матеріал має містити достатню кількість контексту і передумов для того, щоб бути зрозумілим і корисним для реципієнта;

4) обережність у подачі матеріалів, оскільки медична тематика відзначається високою емоційністю [Меджидова 2005: 28]. Так, наприклад, під час пандемії грипу необережні

висловлювання в пресі можуть спричинити паніку, так само, як і нагнітання обстановки телебаченням. Це можна було спостерігати в Україні в 2009 р. під час спалаху нового на той час штаму грипу. Крім того, не слід забувати про те, що ЗМІ за своєю природою є маніпулятивними, тому рівень відповідальності журналістів, котрі пишуть на медичну тематику, є особливо високим. Адже медійні публікації, у яких описуються симптоми хвороб, можуть викликати явище сугестії (спосіб впливу, оснований на некритичному сприйнятті людиною отриманої інформації [Клиническая психология, 2007]);

5) необхідність відстежування матеріалів з тієї чи іншої проблеми протягом багатьох років [Меджидова 2005: 29], оскільки завжди існує можливість змін у сфері медицини або наслідків, які були непередбачувані на момент підготовки публікації. На нашу думку, це ще раз доводить той факт, що спеціалізація в журналістиці є обов'язковою;

6) активна соціальна позиція у суспільстві [Меджидова 2005: 29] (ми вважаємо, що тут якраз і простежується прямий зв'язок медичної журналістики із соціальною). Загальноприйнятою є думка, що добробут і розвиток країни, економічні, демографічні та соціальні процеси в ній прямо залежать від стану здоров'я населення, а медична журналістика якраз і є одним з інструментів вирішення проблем, пов'язаних з охороною здоров'я. Г. Холмогорова наголошує на значному впливі ЗМІ на поведінку людини [Холмогорова 2012], а відтак, у цьому контексті доцільним є їх використання для пропагування загальнонаціональних профілактичних програм, що сприяють збереженню здоров'я населення. Як приклад вона наводить Фінляндію, де за 25 років проведення такої програми вдалося знизити смертність від ішемічної хвороби серця на 65%. У цьому напрямі в Україні теж було зроблено певні кроки, зокрема, затверджено Державну цільову програму «Цукровий діабет» на 2009-2013 рр.

Запропонований перелік можна доповнити також ще одним пунктом: дотримання Етичних кодексів лікаря (адже про медицину часто пишуть лікарі, які прийшли в журналістику) та журналіста. Крім того, важливо наголосити на тому, що в публікаціях з медичної тематики важливо утримуватись від прагнення до сенсаційності, а відтак, поверхового ставлення до проблеми і зрештою непрофесіоналізму. Адже намагаючись привабити читача, журналіст може у ліді подати «сенсаційну інформацію»,

а в тексті статті або зовсім не знайти цьому підтвердження, або воно буде не повним, а відтак, читач відчує себе ошуканим. Однак це не означає, що лід має бути без «зачіпки», професійні журналісти часто виносять до нього яскраву важливу деталь.

У висвітленні тем охорони здоров'я великою також є роль жанру. Задум автора стає найбільш зрозумілим читачеві, коли знайдена вдала форма втілення матеріалу. Як правило, аналіз медичних видань або додатків до медичних видань дає змогу констатувати, що найбільш використовуваними жанрами медичної журналістики є подієвий репортаж, інтерв'ю, стаття, замальовка; зрідка – нарис та розслідування.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Узагальнюючи вищесказане, можна дійти висновку, що особливостями медичної журналістики є такі: труднощі висвітлення медичних тем через їх невизначеність; складність та багатогранність медичних матеріалів; необхідність роботи з науковою інформацією, що доводить логічність виділення медичної журналістики як одного з видів наукової; обережність у подачі матеріалів; дотримання Етичних кодексів лікаря і журналіста; необхідність відстежування матеріалів з тієї чи іншої проблеми протягом багатьох років; активна соціальна позиція у суспільстві. Серед труднощів, які виникають у роботі журналіста, що спеціалізується на медичній тематиці, можна назвати уникнення сенсаційності в подачі матеріалів, поверхового ставлення до проблеми; необхідність використання яскравої деталі у ліді з метою приваблення читача, однак без прагнення до сенсаційності; «вузьке» використання жанрів.

Перспективами подальших досліджень може бути вивчення ролі жанру під час висвітлення теми охорони здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боневоленская Д. А. Медицинская журналистика / А.Д. Боневоленская // Московский весник. – 2004. – №10. – С. 22–27.
2. Деларю В.В. Современные средства массовой информации как фактор риска в развитии неврозов / В.В. Деларю, А.В. Мартиросян // Социология медицины. – 2004. – №1(4). – С. 55–59.
3. Журналистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki/Журналистика.
4. Клиническая психология: словарь / под ред. Н.Д. Твороговой. – М.: ПЕР СЭ, 2007. – 416 с.
5. Меджидова Н.З. Медицинская журналистика (настольная книга жрналиста) / Н.З. Меджидова. – Баку: Ziya-Nurlan, 2005. – 284 с.

6. Недопитанський, М.І. Тематична спеціалізація журналіста / М.І. Недопитанський // Наукові записки інституту журналістики / гол. ред. В. Різун. – К. : Інститут журналістики, 2006. – Т. 25. – С. 170–174.
7. Нікберг І.І. Методологічні аспекти популяризації медичних знань у засобах масової інформації [Електронний ресурс] / І.І. Нікберг // *Новости медицины и фармации: интернет-издание для медицинских и фармацевтических работников*. – 2012. – №5(403). – Режим доступа: <http://www.mif-ua.com/archive/article/27198>. – Назва з екрана.
8. Холмогорова Г.Т. Пишем, братцы, пишем... Журналисты о публикациях для населения [Электронный ресурс] / Г.Т. Холмогорова // *Медицинский онлайн-журнал для врачей и пациентов*. – Режим доступа: <http://www.medcom.spb.ru/publ/info/1063>. – Заглавие с экрана.

References

1. Bonevolenskaya, D.A. (2004). *Medicinskaya zhurnalistika. Moskovskij vesnik*, 10, 22–27 [in Russian].
2. Delaryu, V.V. (2004). *Sovremennye sredstva massovoj informacii kak faktor riska v razvitii nevrozov. Sociologiya mediciny*, 1(4), 55-59. [in Russian].
3. Zhurnalistyka. Retrieved from uk.wikipedia.org/wiki/Журналістика.
4. Tvorogova, N. D. (Ed.) (2007). *Klinicheskaya psikhologiya*. Moscow: PER SE' [in Russian].
5. Medzhidova, N. Z. (2005). *Medicinskaya zhurnalistika (nastol'naya kniga zhurnalista)*. Baku: Ziya-Nurlan [in Azebyardzhan].
6. Nedopytanskyi, M.I. (2006). *Tematychna spetsializatsiia zhurnalista. Naukovi zapysky instytutu zhurnalistyky*. V. Rizun (Ed.). Kyiv, (Vol. 25), (p. 170–174). [in Ukrainian].
7. Nikberh, I.I. (2012). *Metodolohichni aspekty populiaryzatsii medychnykh znan u zasonakh masovoi infomatsii. Novosti medicyny i farmacii: internet-izdanie dlya medicynskikh i farmacevticheskikh rabotnikov*, 5(403). Retrieved from <http://www.mif-ua.com/archive/article/27198>. [in Ukrainian].
8. Holmogorova, G.T. (2012) *Pishem, bratci, pishem... Zurnalisty o publikacijakh dlya naseleniya. Medicinskij onlajn-zhurnal dlya vrachej i pacientov*. Retrieved from <http://www.medcom.spb.ru/publ/info/1063>. [in Russian].

УДК УДК 007 : 304 : 001

ЖАНРОВІ ПРІОРИТЕТИ НОВИННОГО КОНТЕНТУ МЕРЕЖЕВИХ РАДІОСТАНЦІЙ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ

**Майя Нагорняк
(Київ, Україна)**

У статті акцентується увага на жанрових пріоритетах інформаційного мовлення вітчизняних мережеских радіостанцій, що є